

Zápis ze zasedání Výboru pro práva dítěte

ze dne 1. března 2023

Místo a čas konání: Úřad vlády ČR, Rytířská 31, místnost ZM BEZO - 9:00 – 12:30

Přítomni: M. Černý, K. Bělohávková, K. Dürichová, L. Hečková (SOFA), D. Hovorka (online), K. Chábová, K. Lindauerová (online), A. Křístek, B. Křížanová (online), K. Lach (online), E. Petrová (předsedkyně), A. Němečková, M. Prokeš, J. Provazníková, J. Rácová (online), A. Redlichová (online), D. Strupek, P. Šuplerová (online), K. Tachecí, Š. Tyburcová

Hosté: J. Koubová, K. Hamplová (CERV, ÚV), J. Hrabálek (Policejní prezidium), V. Kratochvíl (CERV, ÚV), T. Polesná (SVP Slaný), K. Suda (KVOP, online), P. Wünschová (Centrum Locika), L. Zamboj

Omluveni: K. Černý, L. Felcmanová, B. Křížanová, M. Šimůnková

Sekretariát ÚV: D. Šmídová (tajemnice Výboru)

Program:

1. Aktuality (9:00 – 9:15)

- Pracovní skupina k dětem uvězněných rodičů (D. Šmídová)
- Podnět k peněžité pomoci pro oběti trestných činů (Předsedkyně)
- Ukončování tělesného trestání dětí (Předsedkyně)
- Informace k PS k ochraně dětí před sexuálními devianty (A. Redlichová)

2. Právo hospitalizovaného dítěte na přítomnost rodiče (9:15 - 9:30)

- Představení Metodiky MZ k právu dítěte na kontakt se zákonným zástupcem (J. Pavlovic, A. Majerčíková)

3. Představení aktuálně dostupných evropských výzev v rámci programu CERV (V. Kratochvíl, K. Hamplová) (9:30 – 9:45)

4. Představení Doporučení VOP k právům dětí s variací pohlavních znaků (K. Suda, KVOP) (9:45-10:00)

5. Představení Dětského advokačního centra (P. Wünschová, Centrum Locika) (10:00-10:15)

6. Duševní zdraví dětí (10:15 – 11:00)

- Představení Center DZ a týmů DZ (SOFA) a činnosti SVP (MŠMT)

-přestávka-

7. Zbylá Závěrečná doporučení Výboru OSN pro práva dítěte v gesci MZ (11:15-11:30)

8. MPŘ: Novela zákona o SPOD (MPSV) (11:30 – 12:30)

- Prodloužení činnosti DD do 3 let věku o 2 roky
  - Umožnění týdenního pobytu ve ZDVOP pro děti do 3 let věku
  - Výjimka pro děti se zdravotním postižením
  - Dobrovolné smlouvy mezi pěstouny a doprovodnými organizacemi
-

Předsedkyně Výboru přivítala členy a členky Výboru a hosty a hostky. Následně shrnula návrh programu zasedání, který byl schválen všemi členy a členkami Výboru.

1. Aktuality

a. Pracovní skupina k dětem uvězněných rodičů

Tajemnice Výbor informovala o třetím zasedání Pracovní skupiny k tématu dětí uvězněných rodičů dne 8. 2. 2023. Byl na něm dále projednáván návrh základních tezí/minimálních standardů v oblasti práv dětí uvězněných rodičů, zejména základní principy a specifika dětí z náhradní péče. Více informací k členstvu a činnosti pracovní skupiny lze průběžně sledovat [na tomto odkazu](#).

b. Podnět k peněžité pomoci pro oběti trestných činů

Předsedkyně navázala na úkol z minulého zasedání a informovala o proběhlé schůzce s ředitelem odboru odškodňování a navrhovatelkou podnětu. Podnět bude přepracován, aby odrážel mezery v praxi, a následně bude opětovně předložen Výboru.

c. Ukončování tělesného trestání dětí

Předsedkyně informovala, že na MSp probíhají intenzivní práce na přípravě návrhu symbolické zákonné úpravy a projednávání s relevantními aktéry.

d. Informace k PS k ochraně dětí před sexuálními devianty

A. Redlichová informovala, že iniciativa vznikla na poli podvýboru pro domácí a sexuální násilí. Dopisem ministr spravedlnosti předsedkyni T. Malé sdělil plán předložení nové právní úpravy na zamezení styku dětí s odsouzenými osobami zejména v sexuální oblasti. Úprava by měla mít formu nového druhu ochranného opatření, konkrétně zápisu do evidence rizikových pachatelů, tedy zvláštní evidence rejstříku trestů (RT). Opatření by bylo možné uložit pouze na návrh soudu. Informace by pak byly pouze součástí opisu z RT pro účely práce s dětmi. Přístup by k nim pak měl pouze omezený počet osob (soudní orgány, samotné osoby a v praxi by jej po konkrétních dotčených osobách mohli požadovat pořadatelé dětských táborů, rodiče účastnících se dětí apod.). V roce 2023 se uskutečnilo jednání s RT a ČRDM. Druhé jednání s NS, NSS a VSZ nicméně přineslo neshody do dosud jednotného názoru na navrhovaném řešení. To tedy bude muset být ještě vyjasněno a práce dále pokračují.

ÚKOL: Na dalším zasedání MSp poskytnete aktuální informace k přípravě návrhu za účelem ochrany dětí před sexuálními devianty.

2. Právo hospitalizovaného dítěte na přítomnost rodiče

J. Pavlovič krátce představil Metodiku MZ k právu dítěte na přítomnost zákonného zástupce při hospitalizaci, která se skládá z následujících částí:

- Mezinárodní právo a nezávazná doporučení mezinárodních orgánů
- Národní lidskoprávní dokumenty a dokumenty k právu na participaci dítěte
- Evidence do zdravotnické komunikace
- Podmínky, za kterých lze přítomnost zákonného zástupce odmítnout – možnost odmítnutí pouze ze zákona (podezření z týrání, porušení jiných právních předpisů, vnitřního řádu poskytovatele, při narušení poskytnutí zdravotních služeb – např. agrese ZZ, intoxikace ZZ)

- Úhrada – pokud celou dobu s dítětem v nemocnici – do 6 let hrazeno pro 1 ZZ, nad 6 let na povolení zdravotní pojišťovny. Zároveň lze podle nálezu ÚS požadovat úhradu nákladů např. na školení personálu. Nezaplacení však nesmí mít vliv na umožnění přítomnosti.
- Děti bez doprovodu – zdravotnické zařízení by mělo zvážit kontaktovat OSPOD bez zbytečného + do 30 dní požadovat o zpětnou vazbu od OSPODU.
- Úprava konkrétních situací - ambulantní péče, převoz záchrannou službou, na JIP, na běžném pokoji, operační sál, psychiatrické nemocnice. Popis, kolik ZZ může být přítomno a jaké jsou podmínky (alespoň židle u lůžka). U resuscitace je kladen důraz např. na stanovení jednoho pracovníka pro podporu rodičů, jelikož i při neúspěšné resuscitaci je tato skutečnost rodiči lépe přijímána.
- Vzdělávání zdravotníků v efektivní komunikaci s dětmi.

Dále shrnul vývoj od posledního zasedání Výboru.¹ Metodika se nyní nachází v připomínkovém řízení s odbornými společnostmi a bude vydána po nalezení vzájemné shody. Vzhledem k intenzívním jednáním se časový výhled bohužel prodlužuje. Prioritou je nicméně vydat metodiku, která bude v praxi dodržována. V každém případě zákonné právo na přítomnost ZZ u hospitalizovaného dítěte stále platí.

Po zasedání byl rovněž sdílen odkaz na [videozáznam ze semináře "Rodiče nejsou návštěva, co s tím?"](#), ve které byla metodika rovněž podrobněji představena.

Předsedkyně poděkovala a poprosila o další informace, až bude metodika zfinalizována. Přesunula následně jednání k dalšímu bodu programu.

ÚKOL: Představit metodiku Výboru, jakmile bude zfinalizována (J. Pavlovic).

3. Představení aktuálně dostupných evropských výzev v rámci programu CERV

K. Hamplová a V. Kratochvíl představili program CERV a aktuálně dostupné výzvy, mj. v oblasti práv dítěte. Po zasedání byla členstvu rozeslána prezentace a odkaz na webovou stránku [oddělení CERV na Úřadě vlády](#).

4. Představení Doporučení VOP k právům dětí s variací pohlavních znaků (K. Suda, KVOP)

Představil [Doporučení VOP Situace lidí s variacemi pohlavních znaků a jejich rodin](#) z roku 2021, zejména doporučení k ukončení zdravotních výkonů u dětí s VPZ, které nevedou k bezprostřednímu poškození zdraví a jsou vykonávány bez informovaného souhlasu dítěte. VOP v tomto ohledu doporučil MZ ustavit PS k mezioborovému projednání doporučení. Nikoliv nezbytné úkony by totiž měly být odloženy do doby, kdy je dítě schopno podat informovaný souhlas. Proběhlo jednání KVOP, MZ, ČLK a odborné veřejnosti. Na PS však nepanuje shoda, je tvrzeno, že zdravotní úkony jsou odkládány dle doporučení. Shoda pak panuje na vytvoření informačních materiálů pro odbornou veřejnost, rodiče a děti, a metodiky pro porodnice založená na aktuálních medicínských poznatcích.

Š. Tyburcová informovala, že na MZ funguje neformální PS. Do konce roku by měly být hotové materiály pro rodiče a děti. Zdůraznila také komplexní povahu problematiky s tím, že každé dítě pak vyžaduje individuální přístup.

ÚKOL: MZ bude informovat v druhé polovině roku o vývoji v oblasti tvorby informačních materiálů pro odbornou veřejnost, rodiče a děti s variacemi pohlavních znaků.

¹ Zápis ze zasedání Výboru dne 20. 12. 2022 je dostupný [zde](#).

5. Představení Dětského advokačního centra (P. Wünschová, Centrum Locika)

P. Wünschová koncept na mezinárodním poli označovaný jako Barnahus (v isl. dětský dům, v českém prostředí Centrum dětství bez násilí) se jako příklad dobré praxe rozšířil do dalších 21 států (viz. <https://www.barnahus.eu/en/greater-network-map/>)

Barnahus je model center komplexní podpory pro dětské oběti sexuálního, příp. i všech forem násilí, dle přízpusobení systému konkrétního státu. Je tedy místem, které je pro děti přátelské, kde je dítě v centru dění a všechny služby tam přichází za dítětem a pracují na případech společně. Dítě je pak vyslýcháno školeným psychologem, ideálně jen jednou. Pro potřeby trestního řízení je výslech nahráván a koná se za přítomnosti všech orgánů činných v trestním řízení, jehož zástupci výslech sledují skrze kameru z jiné místnosti a mohou skrze sluchátko pokládat dotazy. Nahrávka tedy může být využita v řízení před soudem.

Služby modelu Barnahus se sjednocují do mezinárodní organizace PROMISE. Řídí se rovněž mezinárodními standardy kvality – v čj zde: <https://www.barnahus.eu/en/wp-content/uploads/2022/01/StandardsCzechFINAL.pdf>

V České republice pak bylo první takové centrum s názvem Dětské advokační centrum (inspirováno názvem používaným v USA) otevřeno Centrem Locika na podzim roku 2022. Výboru bylo puštěno [video k představení, jak DAC funguje](#). Více informací je pak dostupných na webu: <https://www.centrumlocika.cz/detske-advokacni-centrum> .

V rámci novely ZSPOD by pak měl být zakotven nový typ služby Centrum dětství bez násilí.

Předsedkyně poděkovala za představení a přesunula jednání k dalšímu bodu programu.

6. Duševní zdraví dětí

L. Hečková představila týmy duševního zdraví – jeden působí ve Zruči nad Sázavou a druhý v Kutné Hoře. Jedná se o mobilní týmy, které dojíždí do okolí a mají nižší práh než CDZ, jsou tedy určeny pro děti s menšími obtížemi. Složení mají obdobné jako CDZ. Tyto týmy působí u škol, kde děti tráví více času. Na příští zasedání pozve zástupce TDZ a CDZ k bližšímu představení a diskusi jejich činnosti.

K. Dürichová uvedla, že přizvala zástupkyni SVP jako jednu ze složek činnosti MŠMT z důvodu podobnosti činnosti s CDZ.

T. Polesná představila činnost SVP Slaný. Klienty jsou děti s osobními, vztahovými, výchovnými, rodinnými problémy, prekriminální a kriminální činností, zneužívání návykových látek, v současnosti i pedopsychiatrickí klienti (úzkosti, pokusy o sebevraždu). Mají totiž pocit, že pokud i tyto klienty, kteří nespádají do běžné gesce SVP, odmítnou, nemají kam jít. Tým se skládá z 18 odborníků, kteří jsou z většiny provzdělaní v dlouhodobých psychoterapeutických výcvicích. Pracují tedy terapeuticky, spíše než výchovně. Noci jsou náročné, jsou jen mužští vychovatelé, přes den obě pohlaví. Poskytují ambulantní i pobytové služby. Práce je postavená na spolupráci s rodinou, přestože rodiny nechtějí, chtějí jen „opravené děti“. Někdy pracují s rozdílnými představami rodin, OSPOD či školy. Úkolem je tedy dojít k tomu, kde je problém. Před pobytem jsou minimálně tři ambulantní konzultace s odborným garantem. Při nich hodnotí přínos pro dítě a soulad potřeb dítěte a služeb poskytovaných SVP.

Pobyt je v délce 2 měsíců. Dítě pobytem provází garant, propojuje dítě a školu, i zajišťuje následnou péči. Pobyt klientům neukončují, ale v některých případech nemají, kam jít rodiny odeslat (např. z důvodu plných dětských psychiatrií). K pobytu mají kapacitu 16 dětí od 10 let, obě pohlaví dohromady. Skupiny jsou otevřené, děti se tak mění průběžně. Větší část dětí pochází ze severních Čech, Prahy a Kladna. Každou neděli odpoledne probíhají povinné návštěvy, kdy

s rodiče musí zúčastnit. Zároveň 2x za 8 týdnů pořádají rodičovské neděle se zážitkovým a zátěžovým programem včetně sportu. Min. 3x za pobyt dítě vyjíždí na víkendový pobyt v rodině. Tím je vyvíjen tlak na rodiče, aby se do výchovy dítěte plnohodnotně zapojili (režimová terapie). V případě nespolupráce rodičů SVP kontaktuje OSPOD. Min. jednou za pobyt rovněž dítě dochází do své kmenové školy, v současnosti se snaží o častější návštěvy, aby si natrénovali chození do školy (např. záškoláci).

Vyhodnocení SVP poskytují dítěti i škole. Spolupracují i s kurátorem SPOD, kterému zasílají tři termíny. V případě zvážení nutnosti jmenování kurátora, kontaktují OSPOD. Ve spolupráci s OSPOD rovněž vyhledávají vhodné volnočasové aktivity. Co se týče vzdělávání, kmenová škola vypracuje IVP, učitelka v SVP má 8 dětí, ve Slaném i ze SŠ. Spolupracují i s Úřadem práce. Poskytují i další odborné služby a různé druhy terapií. Z volnočasových zajišťují sportovní vyžití a pobyt v přírodě, skrze který mohou děti přimět rodiče, aby spolu kvalitně trávili čas.

Zmínila dále, že bojují s kapacitami ambulance. Čekací doba bývala 14 dnů, nyní 2-3 měsíce.

Ze statistiky se nyní potýkají s markantním nárůstem klientů z 1. stupně ZŠ, školních problémů (docházka, záškoláctví) a nárůstem dětí s depresemi a příchozích z NRP, zejména po pandemii Covid.

Výbor představení činnosti SVP velmi zaujalo.

Předsedkyně poděkovala za představení a z vnímané potřeby téma duševního zdraví dětí prodiskutovat dále ho zařadila na další zasedání.

ÚKOL: Přizvat zástupce CDZ na příští zasedání (L. Hečková, SOFA).

ÚKOL: Na příští zasedání téma duševního zdraví otevřít s dostatečnou časovou alokací zejména představit CDZ, reformu psychiatrické péče a diskutovat možnosti zaplňování mezer v systému nedostupných služeb včetně role SVP a systematického financování.

8. MPŘ: Novela zákona o SPOD (MPSV)

Paní předsedkyně ocenila MPSV za přípravu novely, která představuje obrovský přínos, ač k ní nyní budou uplatňované některé připomínky.

a. Prodloužení činnosti dětských domovů pro děti do 3 let věku o 2 roky

Paní předsedkyně ocenila, že novela zrušuje § 43 a 44 zákona o zdravotních službách (ZZS), tedy úpravu dětských domovů pro děti do 3 let (DD3). Kritizovala, že je navrhováno prodloužení činnosti DD3 o jeden rok do konce roku 2025, ač do nich již nebudou moci být umístěny děti. DD3 již měly dostatečný čas na přípravu transformace od přijetí novely v létě 2021. Podpořila co nejdřívější ukončení činnosti DD3.

M. Štěpánková Štýbrová doplnila, že se v současnosti jedná o cca 120 dětí, tedy průměrně cca 10 dětí na kraj. Lze rovněž provést přehodnocení situace dítěte, zda musí být v ústavní péči. S požadavkem budou dále pracovat, bude nicméně záležet na stanovisku MZ, do jehož kompetence dotčený ZZS spadá.

b. Kolizní opatrovnictví, hromadné opatrovnictví

M. Štěpánková Štýbrová představila novelu. Ta navrhuje vydělení hromadného opatrovnictví jako zvláštní agendy. Účelem je specializace na opatrovnickou agendu a odbřemenění sociálních pracovníků OSPOD až o 50%. Oddělení tedy přispěje i k poskytování sociální podpory pro rodiny a prevenci odebrání dětí. Spojení agend je rovněž kritizováno mezinárodními orgány z důvodu

možného střetu zájmů. Na některých ORP již k oddělení došlo. Financování zůstane skrze transfer MPSV a bude vydána Vyhláška k podmínkám výkonu funkce hromadného opatrovnictví. Diskuse se vede ohledně účinnosti od 1. 1. 2024, je tedy otevřena možnost odložené účinnosti. Na dotaz vyjasnila, že by agenda zůstala v přenesené působnosti obcí s rozšířenou působností, tedy kontrola by zůstala, jako je v současné době.

L. Zamboj zmínil rozsudek ESLP *Havelka proti ČR*, který kritizuje úpravu opatrovnictví a výkon SPOD na jednom útvaru, přičemž problematická je tato praxe zejména na malých úřadech.

J. Provazníková poznamenala, že očekávali vyčlenění agendy na naprosto samostatný orgán, v současném návrhu nevidí velkou změnu, jelikož se stále bude jednat o tutéž obec/úřad.

A. Křístek vysvětlil, že jde o to agendy jasně odlišit, k čemuž novela vede.

M. Štěpánková Štýbrová vysvětlila, že MPSV aktuálně není v situaci vytvářet zcela nový systém. Jedná se o elegantní kompromisní řešení. Konkrétní oblasti činnosti pak pracovníkům může úřad upravit.

D. Strupek upozornil, že oddělením, ale zachováním stejného vedení se nedosáhne nezávislosti opatrovníka od navrhovatele.

J. Provazníková vyjádřila obavu, že stále nebude zajištěno, že dítě bude slyšeno.

A. Křístek vysvětlil, že tato povinnost vyplývá z občanského zákoníku, lze uvažovat o změně OZ.

M. Štěpánková Štýbrová doplnila, že hromadné opatrovnictví se netýká pouze dětí.

c. Věková hranice pro umístování do 6 let

L. Zamboj představil návrh na nastavení věkové hranice, pod kterou nebude možno umístit děti do ústavní péče na 6 let, ač např. s přechodným obdobím pěti let pro přípravu systému. Vyzval Výbor, aby jeho návrh podpořil.

Paní předsedkyně zmínila, že hodnotově souhlasí a otevřela diskusi.

L. Hečková také vyjádřila souhlas.

M. Černý rovněž podpořil ukončení umístování do 6 let, avšak s výjimkou sourozeneckých skupin.

M. Štěpánková Štýbrová zmínila, že pokud se Výbor shodne, MPSV s tímto požadavkem bude dále pracovat, ač uznala, že bude potřeba postupovat racionálně a počítat s přípravou systému. Zmínila rovněž připravovanou kampaň pro nábor pěstounů, díky které by měly být rozšířeny řady pěstounů, aby ústavní péče nebyla v systému péče o děti potřebná.

d. Umožnění týdenního pobytu ve ZDVOP pro děti do 3 let věku

Ze strany Výboru panovala shoda, že opětovné povolení umístění nejmenších dětí do ústavní péče je krokem zpět.

e. Výjimka pro děti se zdravotním postižením

L. Zamboj považoval, že v rámci novely přetrvává diskriminační úprava pro děti se zdravotním postižením, které mohou být do ústavní péče i nadále umístovány bez omezení. Zmínil, že v DOZP je do 6 let 65 dětí. Vyzval Výbor, aby doporučil zrušení této úpravy.

Několik členů Výboru se k tomuto návrhu přiklonilo. L. Hečková nadto upozornila, že v DOZP nejsou podmínky pro děti, měly by tedy být zřízeny samostatné DOZP pro děti, aby děti nevyrostaly spolu s dospělými.

M. Štěpánková Štýbrová doplnila, že co se týče DOZP pro děti ve 3. a 4. stupni dle úpravy účinné od 1. 1. 2025, diskuse by se měla vést o zajištění malých zařízení a nastavení odpovídajících standardů, které připomínají rodinné prostředí, tedy např. max. 6 dětí ve skupině, max. 2 skupiny na zařízení.

f. Oznamovací povinnost

L. Hečková představila obavu, že školy nebudou hlásit podezření, ale že se zvýšil práh pro oznamovací povinnost.

A. Křístek vysvětlil, že k žádné změně v právní úpravě nedochází. Je potřeba vážit právo dítěte na ochranu před násilím s jeho právem na ochranu osobních údajů. Upozornil, že oblast týrání, zanedbávání dítěte, zmíněná v novele, je širší, než běžná úprava povinnosti oznamování trestné činnosti. Zároveň však dle něj není v zájmu dětí, aby bez jejich vědomí obíhaly informace o dalších podmínkách z § 6 zákona o SPOD.

P. Wünschová doporučila používat definici násilí z Úmluvy o právech dítěte, která je širší než definice v českém zákoně.

A. Křístek doporučil k dalšímu projednání tématu přizvat zástupce ÚOOÚ k nalezení rovnováhy s ochranou osobních údajů dětí.

Předsedkyně z důvodu naplněného času poděkovala přítomným za účast a zasedání ukončila. Neprobraná témata budou diskutována v mezidobí, nebo přesunuta na další zasedání, které se uskuteční dne 26. 4. 2023.

***